# СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVII. Ч. 88. Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок, 15. квітня 1929. VOL. XXXVII. No. 88. Jersey City, N. J., Monday, April 15, 1929. THREE CENTS.


# У. Н. СОЮЗ МУСИТЬ ОСТАТИ ВІЧНО МОЛОДОЮ І ЖИВОЮ ОРҐАНІЗАЦІЄЮ.

## ЗЇХАЛИСЯ РАЗОМ НАЙКРАЩІ ЛЕТУНИ

### І КРУЖЛЯЛИ В ОДНІМ ЛІТАКУ НАД ДІТРОЙТОМ.

ДІТРОЙТ, 13. квітня. — На летничім полі Форда зійшлися слідуючі летуни: Кларенс Д. Чемберлейн, Амелія Ергарт, полковник Джеймс Фицморис, Мисс Теа Раше й Артур Гебель. Всі вони всіли до тримоторового літака й кружляли над Дітройтом з тим, що кождий з них кермував літаком по черзі.

## ПРИВЕЗЛИ ТІЛО АМБАСАДОРА ГЕРРИКА.

### ПОКІЙНОМУ ВІДДАДУТЬ ВЕЛИКІ ПОЧЕСТИ. З МЕКСИКА ПРИЛЕТІВ ЛИНДБЕРГ, ЩОБИ ВЗЯТИ УЧАСТЬ В ЖАЛІБНІМ ТОРЖЕСТВІ.

НЮ ЙОРК, 13. квітня. — Вчора вечером привезено на француськім военнім кораблі тіло покійного амбасадора Мирона Т. Геррика. Корабель залишився на повнім морю, а припливе до пристані сьогодні рано. Покійному віддадуть пошану представники вашингтонського уряду, війська й міста з мейором Вокером на чолі. Між жалібною громадою побачимо славного летуна Линдберга, котрого Геррик приймав в Парижі як свого сина. В. Герард, бувший амбасадор до Німеччини, виголосить пращальну бесіду по радіо.

## ЯК ЛЮДЕ ЖЕРТВУЮТЬ.

НЮ ЙОРК, 13. квітня. — Едвар С. Гаркнес, філянтроп, котрий обдаровував щедрими дарами ріжні наукові інститутції, а між ними і ейльський та гарвардський університети, дарував тепер Колюмбійському університетови $2,000,000 на побільшення медичного відділу.

## „ЛЕВАЙЯТАН" І ГОРІВКА.

### ХОЧУТЬ ЗАБОРОНИТИ ПРОДАЖУ АЛЬКОГОЛІЧНИХ НАПИТКІВ НА ВСІХ КОРАБЛЯХ, ЩО ПЛИВУТЬ ПІД АМЕРИКАНСЬКИМ ПРАПОРОМ.

ВАШИНГТОН, 13. квітня. — Прогибіційний комішенер Доран зігрішений тим, що як тільки корабель „Левайятан" перейшов у приватні руки, так вже продають на нім горівку. Він каже, що продажа є нелегальною, бо горівку можна там продавати тільки за лікарським дозволом для лічничих цілей.

Сухі задумують видвигнути ту справу в конґресі й заборонити продажу горівки навіть на повнім морі на тих кораблях, що пливуть під американським прапором.

## ХИТРИЙ ВОКЕР.

НЮ ЙОРК, 13. квітня. — Мейор Вокер дав до пізнання, що справа вибору нового президента демократичної організації, званої Таммані Гол, наступить аж по переведенню виборів мейора міста. В той спосіб Вокер хоче мати за собою як найбільше число дистриктових політичних босів, бо кождий з них буде мати ще надію стати головним лідером могутної Таммані Гол.

## ВЕРНУЛИ З МАЛОЇ АМЕРИКИ.

СЕН ФРЕНСИСКО, 13. квітня. — 12 членів експедиції Берда до полудневого бігуна вернуло назад до Злучених Держав. Всі вони розповідають про великі труднощі, які доводилося Бердові перебороти, заки він розтаборився під бігуном. Прибувші прибули прямо з Малої Америки, де зимує Берд з рештою мужви. Остануть тут 5 місяців, а осеню, яка являється під бігуном веснsocю, повернуть назад до Берда.

## ПРОГИБІЦІЯ ШКОДИТЬ ФАРМЕРАМ.

НЮ ЙОРК, 13. квітня. — Посол Лоринг М. Блек оголосив артикул, в якім між иншим підносить, що фармери мають завдячувати своє важке положення прогибіції, бо через неї продають вони тепер менше збіжа й тратять річно приблизно $80.000,000.

## ПОЛОНИЛИ ПОВСТАНЦІВ.

НАКО, Сонора, 13. квітня. — Федеральній кавалерії знудилося ждати на якусь військову активність і вона зробила налет на повстанців, багато з них побила, а понад сотку полонила.

## ГУВЕР ПРАЦЮЄ.

ВАШИНГТОН, 13. квітня. — Президент Гувер так обтяжений працею, що не може сього тижня виїхати під неділю на відпочинок, щоб ловити рибу.

## ФАТАЛІСТКА.

### ВОЛІЄ СПОКІЙНЕ Й ПРОСТЕ ЖИТТЯ ЯК АРТИСТИЧНУ КАРІЄРУ.

НЮ ЙОРК, 13. квітня. — Мисс Меріон Теллей, літ 22, викликала дійсну сензацію, коли заявила, що покидає співацьку карієру й сцену та йде на фарму господарити. Каже, що не вміє вправді доїти коров, але привчиться. Твердить, що вона вірить у фаталізм і ніколи не йде проти того, до чого чує потяг. Її батьки були фармерами й мабуть в її крови є вже замилування до фармерства. Вона каже, що добре знає, що фармерство це важка робота, але воліє ту важку роботу й тишу на селі ніж міський і сценічний шум.

Мисс Теллей заробляла річно на сцені около $300,000.

## КОРИСТЬ З ТЕЛЕВІЗІЇ.

ВАШИНГТОН, 13. квітня. — Френсис Дженкинс, винахідник телевізії, поробив проби зі своїм апаратом і доказав, що буде в силі знимати образи з життя у ворожих таборах з літаків, будучи віддаленим від скритих місць на сотки миль.

# ПРОГРАМА

## XVII. ГОЛОВНОЇ КОНВЕНЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА

ЯКА ВІДБУДЕТЬСЯ

**почавши від 13-го мая 1929 р.**

**в Auditorium of Y. M. & Y. W. H. Ass'n**

**652 High Street, Newark, N. J.**

В ПОНЕДІЛОК, 13. МАЯ 1929 Р. О ГОД. 8-ІЙ РАНО ВІДПРАВИТЬСЯ ТОРЖЕСТВЕННА СЛУЖБА БОЖА А ВІДТАК ПАНАХИДА ЗА ПОМЕРШИХ ЧЛЕНІВ У. Н. СОЮЗА, В УКРАЇНСЬКІЙ ГР.-КАТ. ЦЕРКВІ, 39 МОРТОН УЛ. В НЮАРК, Н. ДЖ.

Точно о год. 1-шій пополудни всі Делегатки і Делегати мають явитися в конвенційній галі в висше означенім місци, де розпічнуться конвенційні наради після слідуючого порядку:

1. Отворенне Конвенції Головним Предсідателем У. Н. Союза.
2. Справозданне верифікаційної Комісії.
3. Вибір Предсідателя Конвенції, двох заступників і двох секретарів.
4. Вибір отсих Комісій:
   а) Комісія Просьб і Скарг з 5-ох членів.
   б) Комісія виборча з 5-ох членів, для переведення вибору Головного Уряду У. Н. Союза.
   в) Комісія Пресова з 3-ох членів, для інформовання преси дотично Конвенції і Організації.
5. Справоздання Гол. Урядників У. Н. Союза в слідуючім порядку:
   Звіт Гол. Предсідателя.
   " " Містопредсідательки.
   " " Рекордового Секретаря.
   " " Фінансового Секретаря.
   Звіт Гол. Касієра.
   " " Менаджера Свободи.
   " " Гол. Контрольної Комісії.
   " " Шконтролюючої Комісії
   " " Редакційного Комітету.
6. Дискусія над звітами.
7. Справозданне Статутової Комісії.
8. Назначенне висоти бондів і платні Головного Уряду.
9. Вибір Головного Уряду.
10. Справа Органу „Свободи".
11. Справа Сиротинця-Захисту.
12. Справозданне Комісії Просьб і Скарг; дискусія і ухвали.
13. Внесення і Ухвали для добра Організації.
14. Назначенне місця на слідуючу Конвенцію.
15. Замкненне Конвенції.

ЗА ГОЛОВНИЙ УРЯД У. Н. СОЮЗА:

ТЕОДОР ГРИЦЕЙ, гол. предсідатель;
І. КАШТАНЮК, гол. рек. секретар;
Р. СЛОБОДЯН, гол. фін. секретар;
В. ЛЕВЧИК, гол. касієр;
С. ЯДЛОВСЬКИЙ, менаджер „Свободи".

## „НЕПРИСТІЙНИЙ ТОН БЕСАРАБСЬКОЇ ПРЕСИ".

Міністер Бесарабії заявив представникам румунської преси, що часописи, які виходять у Кишеневі, поводяться, на жаль на стільки непристійно й тон їх такий скандально неприличний, що дні цеї преси почислені. Коли російські часописи, які виходять у Кишеневі, не змінять свого тону, то треба буде припинити їх.

## ЗБРОЙНА СУТИЧКА НА ПОЛЬСЬКО-ЛИТОВСЬКІМ КОРДОНІ.

На польсько-литовському кордоні дійшло до крівавої сутички між литовськими селянами, шавлісами й польською прикордонною сторожею. По обох сторонах були вбиті й ранені.

## ЯКІ ТО МОРОЗИ КОЛИСЬ БУЛИ.

Цьогорічні люті морози в Европі — не першина. Такі самі, а може ще більші морози були тому 400 років. Про це пишеться в старинних російських та шведських хроніках (записках). Російські записки подають, що 1524 року морози тревали до 25-го травня (мая), а снігу було стільки, що ще в червни декуди по полях видно було сніг. Худобу можна було вигнати на пасовище щойно в початку липня і тоді можна було розпочинати весняні роботи.

Двацять років пізнійше знову спали такі страшні морози на Европу. Балтійське море замерзло було цілковито так, що з Швеції до Росії їздили через море по леду ще в квітни (так далеко як з Варшави до Львова).

Так пишуть старі літописці. Навіть як вони в своїх описах трохи перебоpщили, то все таки тодішні морози були страшні, здається, що навіть більші як цьогорічні.

## ПІДПРИЄМСТВО НА ДОХІД СИРОТИНЦЯ У Н. СОЮЗА.

Заходами бр. св. Івана Хрестителя, від. 230 УНС, в Йонгставн, Огайо, відограється в неділю, 28. квітня 1929 р., в год. 7.30 увечір, в Укр. Нар. Домі, 525 W. Rayen Ave., Youngstown, Ohio, дуже інтересну драму в двох діях з життя Українців на американській землі п. з. „Сироти". Режисер: Іван Павловський. Вступ 50 цнт.; для дітей 15 цнт. Між першим і другим актом будуть декламації і місцевий хор під проводом п. Д. Довгого відспіває кілька українських народних пісень. Чистий дохід призначений на будову Сиротинця-Захисту при У. Н. Союзі. Треба надіятися, що всі місцеві й околичні Братства і Товариства та поодинок наші громадяне підопруть змагання 230 відділу нашої організації, тимбільше, що „Сироти" виставляється перший раз у Йонгставн і що дохід призначений на високу гуманну ціль.

## БЕЗРОБІТТЯ В ПОЛЬЩІ ЗБІЛЬШУЄТЬСЯ.

За місяць січень число безробітних в Польщі зросло о 32 тисячі осіб. Найбільше безробітних є між будівельними, ткацькими та металевими робітниками. Всіх безробітних на початку лютого було 166 тисяч, або два рази більше, як в осени 1928 р.

## СИЛА СЛОВА.

Наполеон утік з своїми вірними з острова Ельби й пустився в дорогу до Франції. Та йому заступила шлях пограничга сторожа з приложеними до грудей крісами. Однак це не перестрашило відважного Наполеона. Він наблизився до крісів і сказав: „Жовніри, хто з вас хотівби застрілити цісаря?!" „Нехай живе цісар!" крикнули вони гуртом і прилучилися до його дружини.

## ПАЧКУЮТЬ, КРАДУТЬ І ОБМАНЮЮТЬ.

Румунський уряд відкрив у Клюжі шайку контрабандистів, які занималися головно пачкуванням матерій із загранииці. У звязку з цею аферою заарештовано вже 5 осіб.

## ПРИВІЛЕЇ ДЛЯ ПОЛЯКІВ У РУМУНІЇ.

З нагоди побуту румунського міністра заграничних справ у Польщі появився комунікат, в котрім оголошується, що вкоротці буде заключена між Польщею й Румунією консулярна й правнича конвенція і установлений буде транзитний рух у пригранічній полосі. Рішено також у найближчім часі управильнити домагання польських дідичів, котрих землі були вивласнені в Бесарабії. Будуть також дані концесії на культурнім поли. Внедовзі буде скликана польсько-румунська конференція, яка займеться всіми економічними питаннями, котрі випливають з тіснішого політичного союза обох держав.

## НЕЧУВАНИЙ ВИБРИК ПОЛІЦІЙНОГО АСПІРАНТА.

Підчас висвітлювання фільми „Тарас Шевченко" в Дрогобичі поліційний аспірант Шацілло, походження Литвин, зявився в кабіні оператора і задержав на пів години висвітлювання фільми. Коли п. Крептаховський, власник фільми, предложив йому цензурну посвідку і сказав, що раз фільма перейшла цензуру в Міністерстві Внутр. Справ, котре навіть признало, що це культурно-наукова фільма, він не має права негувати розпорядків міністра — асп. Шацілло обставав, що він тут паном, не міністер. Щойно коли староста дав наказ на письмі фільму дальше висвітлювати, асп. Шацілло зі спущеним носом віддалився.

## СТРАШНА ЖОРСТОКІСТЬ ПЕРЕМОЖЦІВ

### НАЦІОНАЛІСТИЧНЕ КИТАЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО РОЗСТРІЛЮЄ СВОЇХ ОПОНЕНТІВ ЗІ СКОРОСТРІЛІВ.

КАНТОН (Китай), 13 квітня. — По наказу націоналістичного уряду розстріляно зі скорострілів на протязі останнього тижня більше тисячі радикальних агітаторів. Серед розстріляних є 30 студентів Сун-Ян-Тзенського університету, обвинувачених у комуністичній пропаґанді.

Сун-Ян-Тзенський університет від довшого часу служить базою комуністичної пропаґанди в Китаю. Тепер правительство Китаю вирішило остаточно знищити комуністичний рух, щоби не допустити до дальших заворушень в Квангтунській провінції, де увесь час не переводяться повстання.

## ТРОЦЬКОМУ ОСТАТОЧНО ВІДМОВЛЕНО ВІЗИ.

### НІМЕЦЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО КАТЕГОРИЧНО ВІДМОВИЛОСЯ ВПУСТИТИ ТРОЦЬКОГО ДО НІМЕЧЧИНИ. НІХТО НЕ ВІРИТЬ, ЩО ВІН ТЯЖКО ХВОРИЙ.

БЕРЛІН (Німеччина), 13 квітня. — Кабінет міністрів остаточно вирішив не впускати Троцького до Німеччини. Рішення мотивує тим, що присутність Троцького може викликати в Німеччині внутрішній неспокій, а також конфлікт з радянським урядом.

З огляду на ту політичну активність, яку Троцький виявляє в Царгороді, ніхто не вірить, що він так тяжко хворий та що конечно потребує лічення в Німеччині. Вся преса, крім лівої, піддержує таке рішення правительства, а монархісти заявили, що колиб Троцького впустили до Німеччини, то вони тоді будуть домагатися дозволу вернутися в Німеччину бувшому кайзерови Вільгельмови.

Троцький наняв собі стенографістку в Царгороді й рішив почати писати свою автобіографію, стративши надію дістатися до якоїнебудь европейської держави.

## РЕПАРАЦІЙНІ ПЕРЕГОВОРИ.

### НАРЕШТІ ПРЕДСТАВНИКИ ДЕРЖАВ АНТАНТИ ПОГОДИЛИСЯ МІЖ СОБОЮ НА СУМУ, ЯКОЇ ВОНИ БУДУТЬ ВИМАГАТИ ВІД НІМЕЧЧИНИ.

ПАРИЖ (Франція), 13 квітня. — Представники держав Антанти в репараційній комісії погодилися між собою, щоби вимагати від Німеччини загальну суму репарацій у висоті 24 міліярдів долярів. З них біля 17 міліярдів Німечина має заплатити на протязі 30 років, а решту на протязі дальших 21 років.

Ці вимоги на 1 міліярд долярів менші від тої суми, яку Німеччина пропонувала платити підчас мирових переговорів. Тоді Антанта вимагала 125 міліярдів контрибуції від Німеччини. Підчас теперішніх репараційних переговорів Німеччина пропонувала до плачення репарацій суму у висоті 7 міліярдів і 500 міліонів долярів.

Тепер комісія чекає німецької контр-пропозиції на антантську вимогу.

## МОРСЬКЕ ОБЕЗЗБРОЄННЯ

### В АНГЛІЇ ЗНОВУ ВІДРОДИЛИСЯ НАДІЇ, ЩО МОЖНА ОСЯГНУТИ ПОРОЗУМІННЯ З АМЕРИКОЮ В СПРАВІ ОБМЕЖЕННЯ МОРСЬКОГО ЗБРОЄННЯ.

ЛОНДОН (Англія), 13. квітня. — Повідомлення з Вашингтону, що президент Гувер приготований розпочати нові переговори з Англією про обмеження морського зброєння, викликало тут велике задоволення. Всі сподіваються, що Гувер вже має якийсь конкретний плян, який нарешті приведе до припинення перегонів у морському зброєнню Англії та Америки.

З Вашингтону повідомляють, що президент Гувер бачить можливість порозуміння з Англією на ґрунті обмеження морських сил по категоріям окремих типів бойових суден.

## РЕПРЕСІЇ ПРОТИ КОМУНІСТІВ.

### ВІЦЕКОРОЛЬ ІНДІЇ ВЖИВ ДРАСТИЧНИХ ЗАХОДІВ, ЩОБИ ПЕРЕВЕСТИ В ЖИТТЯ РОСПОРЯДОК ПРОТИ КОМУНІСТІВ.

НЮ ДЕЛІ (Індія), 13 квітня. — Віцекороль Індії, лорд Ірвін, заявив у місцевому парляменті, що він проводить в життя роспорядок про репресії проти комуністів, не чекаючи ухвали парляменту. Таке його поступовання викликане тим, що президент парляменту Петел заявив, що він не дозволить обговорювати цього закону в парляменті.

Згідно з тим роспорядком, крім загальних репресій на комуністів, будуть висилати з Індії чужинців, що запідозрені в комуністичній пропаґанді.

## РИЗИКОВАНИЙ КРОК КОРОЛЯ-ДИКТАТОРА.

### КОРОЛЬ ЮГОСЛАВІЇ ЗВІЛЬНЯЄ З АРМІЇ СТАРИХ ҐЕНЕРАЛІВ, А ЗАМІНЮЄ ЇХ МОЛОДИМИ СВОЇМИ ПРИБІЧНИКАМИ.

БІЛГОРОД (Югославія), 13 квітня. — Вся Югославія здивована несподіваним кроком короля, який звільняє з вищих становищ старих ґенералів, а замінює їх молодими й малофаховими своїми прибічниками. Дехто думає, що таке поступовання короля приведе до конспірації серед военних, що може скінчитися траґічно для короля, як це було в 1903 році, коли військові заговірники вбили короля Александра й королеву Драгу.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

| SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy. | | ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи. | |
|---|---|---|---|
| One year | $ 7.00 | На рік | $ 7.00 |
| Six months | $ 3.75 | На пів року | $ 3.75 |
| Three months | $ 2.00 | На три місяці | $ 2.00 |
| Foreign and Jersey City Rates: | | В Джерзи Сити і Заграницею: | |
| One year | $10.00 | На рік | $10.00 |
| Six months | $ 5.00 | На пів року | $ 5.00 |
| Three months | $ 2.75 | На три місяці | $ 2.75 |

За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

# ПОЛЬЩА У ВЛАСТИВІМ СВІТЛІ

Шикаговський „Дзеннік Зедноченя" болів над тим, що виписав Польщі в науку славний англійський письменник Джордж Бернард Шо, пишучи вступ до польського перекладу його драми „Цезар і Клеопатра". Польська ґазета кидає громи на польську пропаґанду в Англії, яка не змогла навчити великого анґлійського письменника польської історії, маючи, річ ясна, на думці ту історію, яку виписано в польських підручниках і творах, призначених для туманення самого польського народу й світа.

На скільки Шо обзнакомлений з польскою історією, нам не відомо. Але коли йому відома хоч сота частина тої мартирольоґії, яку витерпів український нарід під Польщею, або народи білоруський чи литовський, то не диво, що він, мимо своєї симпатії до Польщі, сказав кілька гірких слів на адресу Польщі. А сказав їх по щирости, а заразом і в наївному переконанню, що вони заверкуть Польщу з її лихої дороги.

Шо порівнав теперішню Польщу з давним Римом і зясував її імперіялістичні змагання такими словами:

„Наша мализна й простота не приносить нам ні багацтва ні сили, бо дорога до багацтв і сили йде через грабунки бідних і різню слабих".

„Почали ми тоді грабувати своїх власких бідаків, аж дійшли в тім фаху до повної досконалости. А коли розграбили своїх бідаків, взялися до грабунку чужих, заграблюючи їх землі".

Тими короткими словами схарактеризував великий письменник духа, яким була просякнута Польща в минулому, а який домінує там і сьогодні. Для нас той голос цікавий, бо ми бачимо, як звільна світ починає пізнавати правдиве обличчя Польщі. З того боку особливо важним є для нас те, що думають про Польщу в Англії. І тому саме передруковуємо на іншім місці в анґлійській мові статтю з тижневика анґлійських лібералів, бо того рода інформації досі не доходили до Анґлії, а коли доходили, не знаходили місця в анґлійській пресі. Ця знаменита стаття (хоч помилкова щодо числа Українців під Польщею) є заразом доказом, що Анґлія щораз то більше зацікавлена судьбою поневолених Польщею народів. Голос той набере тепер актуальности з приводу того, що незабаром прийдеться знову вирішувати Лідзі Націй питання національних меншин. А серед анґлійських лібералів, яких провідником являється бувший премієр Ллойд Джордж, підносять отсе думку, щоби Анґлія, яка віддала Українців і Білорусинів на поталу Польщі, стала тепер їх речником перед Лігою Націй. Хоч це на разі пустий звук, але й він має своє значіння.

# MINORITIES WITHOUT A CHAMPION

## UKRAINIANS AND WHITE RUSSIANS.

(The Manchester Guardian Weekly, London, March 22, 1929).

The German and Hungarian minorities in Poland, Rumania, and elsewhere have at least one advantage—their case is vigilantly watched and ably defended by the German and Hungarian Governments. But no one is willing to champion the Ukrainians and White Russians who are under - Polish sovereignty. The Russian Government is not in a position to do anything for them, and the Great Powers do not even seem to know that they are being oppressed.

The White Russians who live in North-eastern Poland are a primitive people and desperately poor. The Polish Ukrainians have a more solid national consciousness. In Eastern Galicia they enjoyed considerable freedom under the Habsburgs, and were able to develop a civilisation of their own. When the Habsburg Empire collapsed Eastern Galicia proclaimed its independence. But the large towns have a Polish-Jewish majority who were hostile to the very idea of a Ukrainian peasant State. The capital, Lemberg, held out against the Ukrainians until Polish troops arrived and occupied the whole country. The greater part of the Ukraine, with 25,000,000 inhabitants, is Russian, and enjoys a considerable measure of autonomy. A large part—Galicia and the western extremities of the former Russian provinces of Volhynia and Khelm,—with a mixed population of whom 3,000,000 are Ukrainians, is now Polish. There is also a Ukrainian minority in Czecho-Slovakia and Rumania. Indeed, the partition of Poland in the time of Frederick the Great is not a worse wrong than the partition of the Ukraine in our own day.

Intense land hunger, inhuman political oppression, and the infringement of national rights have given the White Russian and Ukrainian home rule movements an almost revolutionary character. Even if the minoraty treaties were faithfully carried out the struggle would not be brought to an end, for it would still retain its social character. Rut it would be les embittered and less explosive. A few details, taken at random, will indicate the nature of this national and social struggle.

### Strikes, Arrests, and Bloodshed.

Last September there was a strike of Ukrainian peasant and farm labourers in several villages of the Lemberg province. Sixty policemen searched the houses and made arrests. Some of the strikers were badly beaten. On the 12th October the labourers on a large estate struck for better wages. Their delegates, Ivan Lypesak, Stephen Malischniak, and Ivan Jurtschak, were arrested and put in chains. There was some excitement in the village. Shots were fired, and two villagers, Ivan Kosak and Dimitro Gumenny, were severely wounded.

On the 14th, a Sunday, the peasants of Hrebenny marched to Rawa Russka, where they held a peaceful meeting. When they returned to Hrebenny shots were fired. The villager Dymitro Boschik was seriously wounded, and the police made many arrests. In the night a detachment of Polish cavalry arrived and was quartered on the villagers. On the Monday no one turned up for work. On Monday night the police entered the huts and cottages and arrested 23 villagers, of whom nine were woman — one of these, Tanka Pavlik, is over 60, and another, Maria Malischniak, left two children, aged two and three, behind with no one in the hut to care for them. But the villagers still refused to work until, on the Thursday, an increase in their wages was promised.

Similar troubles broke out in Batiatytsch early this year. Most of the villagers work in sawmill at Kaminka Strumilowa. They struck for better wages, and were joined by German and even by Polish fellow-workmen. On the 11th January two sledges laden with wood passed through the village under police escort. The villagers gathered together in the streets, but when ordered to make way they obeyed, and the sledges were allowed to pass. Nevertheless, for some unknown reason the police opened fire. Wassili Zadia (aged 20), Ivan Kreminetz (aged 18), Fedia Schpota (aged 14), were killed, Wassili Kurimetz (aged 22) was mortally wounded, and died the following night, leaving a wife and child, while eight persons (including two women and two children) were wounded, some of them in the back or in the back of the head. Two Ukrainian members of the Polish Sejm arrived to attend the funeral on the following Sunday. In spite of a terrible snow blizzard, the whole village turned out to join the funeral procession. The village of Zeldetz sent a peasant choir. But the police had cordoned off the cemetery, and the burial took place in the presence of the relatives alone.

### Polish Students' Raid.

On the first of last November the Ukrainian Students' Institute at Lemberg was raided by Polish students. Windows were smashed, books, documents, and papers were thrown into the courtyard, the storerooms, the dining and reading rooms, the offices of The Ukrainian students' societies "Hromada" and "Osnowa," as well as an exhibition of Ukrainian paintings, were demolished. The kitchen floor was buried beneath smashed crockery, spilt flour, rice, sugar, and broken tables, chairs, and benches. The Polish police did not arrive until the damage had been done. After this incident hardly a day passed on which Ukrainian peasants, workmen, and students were not arrested, both in Lemberg and in the villages. Some were accused of being Communists, other of belonging to illegal Ukrainian societies, others even of belonging to legal Ukrainian organizations like the "Lugi" and the "Sokoly."

A typical incident occurred in the Ukrainian village of Wola Jakubowa. The Parish Council has 32 members. Of these 15 belong to the "opposition," the others being in favour of compromise with the Polish authorities. They demanded, amongst other things, that the business of the Council should be conducted in the Ukrainian language. When their demands were refused they left the Council. On the 27th January their homes were searched. Thirteen of them were arrested and taken to Sambor in chains.

### Censored Newspapers.

Ukrainian newspapers exist under the constant menace of extinction. Whole columns are censored, and very often a newspaper consists chiefly of white patches. In a recent number of the "Sel Rob," a Ukrainian peasant weekly, nearly the whole of the front page is a blank. The "Dilo," the paper of the Ukrainian National Democratic Union, was suppressed for a number of days because it described the Lemberg students' raid. Twenty-three of the 52 issues of the weekly "Svoboda," belonging to the same Union, were suppressed last year. Even the reports of speeches made by the Ukrainian members of the Sejm are often heavily censored or completely suppressed.

The Ukrainian home rule movement crystallised in the "Hromoda," which within 18 months of its foundation acquired a membership of more than 100,000. This party has been broken up by a long series of arrests, suppressions, and confiscations. Its rooms have been raided, its meetings have been scattered by armed police. Its leaders are serving long terms of penal servitude in Polish gaols. Ukrainian schools are being closed down. Ukrainian students are so handicapped that many of them study abroad if they have the means.

### Polish White Russia.

In Polish White Russia the same kind of oppression goes on. White Russian home rulers are arrested, imprisoned, and often beaten senseless. Newspapers are suppressed, schools are closed down. Polish ex-soldiers are being settled on the land in a way that recalls the Cromwellian plantations. The common lands are being enclosed. The Polonisation of these Ukrainian and White Russian districts is incomparably more ruthless than the one-time Prussianisation of Polish districts in Imperial Germany.

Last year's Polish elections were held under a terror. Lists of White Russian and Ukrainian candidates were declared invalid by the Polish authorities; there was intimidation and violence by the Polish police. It is a wonder that any White Russian and Ukrainian candidates were returned to the Sejm at all.

So far the League of Nations appears to have done nothing for these the most hard-pressed of all the national minorities. It is time that one of the Great Powers used its right under the minorities to call the attention of the Council to the tragic lot of the White Russians and Ukrainians in Poland.

# ПО ЧИЇЙ СТОРОНІ ПРАВДА?

Канадійсько-українські часописи **„Канадійський Фармер"** і **„Канадіський Українець"**, а рівнож і инші піднесли закид, будьтоби **Володимий Босий**, „Головний Обозний Гетьман Українських Січей у Канаді" був давніше розвідчиком польської державної поліції в Тернополі. На доказ того помістили ті часописи урядовий документ, виданий командою польської державної поліції й заявили, що це подають фотографічну відбитку оригінального документу.

З приводу того „Канадійський Фармер" написав між иншим те, що „не може бути нічого страшнійшого, як служити ворожій поліції проти свого власного народу й то в часі, коли той нарід веде завзяту й безпощадну боротьбу проти лютого наїздника. За такий поступок українські воєнні суди знали лише одну кару: смерть через розстріляння або повішення".

Обвинувачення Босого викликало велику сензацію, бо Босий тішився серед гетьманців і в католицької церковної ерархії великим довірем. Він був заразом мужем довіря д-ра Назарука. Д-р Назарук проповідував свої науки в „Америці", органі „Провидіння", а Босий поширював ті самі ідеї в „Канадійськім Українці", бувшім католицькім органі канадійського епископа Будки. А тепер одна й друга ґазети відвернулися від своїх учителів і пятнують Босого як зрадника.

Босий передав ту справу адвокатській спілці: Гіп. Арсенич і Морчисон і вони оголосили в „Канадійській Січи", що внесуть позов проти тих газет, що помістили проти Босого ті відомости, які вони називають очерненнями. Обозна Команда Гетьманських Січей видала комунікат, в якім заявляє, що В. Босий зложив у руки адвокатів документи безпідставности нападів.

Справу вирішить по всякій правдоподібности канадійський суд.

# ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

## REGARDING ENGLISH SECTION.

After having been interviewed by reporters from the Detroit News and Times, concerning a national convention of our medical sorority held here in Ann Arbor, it occured to me, that the news might be of interest not only to the American people, but to the Ukrainian young people as well.

It is, however, with a certain degree of hesitancy that I write this, inasmuch as it does not wholly conform to G. Herman's plausible suggestions for contributions: it is not concerned with athletics, nor does it convey any social interest, nor does it relate the activities of a group of young Ukrainian folks. But it is this:

We held a national convention on April 5 and 6, which was represented by delegates from all over the country. Among those present were Dr. Leila Andrews, member of the American College of Physicians, Dr. Anna Hohansnelt, chief resident of the Los Angeles General Hospital, Dr. Pauline Williams, professor of Pathology at the University of Richmond, and other eminent women.

At a reception accorded them were present members of the medical faculty including Dr. F. Novy, the only surviving American student of Pasteur; Dr. H. A. Haines, superntendent of the University Hospital, Mr. C. Capener, a well known orthopedic surgeon, and others.

In the course of the conversation at the reception, some one inquired as to the geneology of my name, it being so different from that of the others. The opportunity was golden and I availed myself of it. Insidiously, I drew in the topic of "Ukrainians" for discussion, and it was enthusiastically accepted. It was surprising to see what a live interest was displayed in it. It was, nevertheless, disheartening to see how little was known about the Ukrainians. The fault, of course, is not their's. It is our's. We have failed to make ourselves known to them. As one professor suggested:

"The trouble with you folks is, that you are not conceited enough." He said this jokingly but nevertheless the fact remains.

With but very little effort we can make known the fact, that there is such a group of people known as Ukrainians. Having made ourselves known, a favorable impression naturally "follows as the night the day," for we, Ukrainians, equal to any nation morally, physically, and intellectually. A firm purpose, a clear foresight and a dogged perseverence, and our object is accomplished.

**Marie Pelecovich,**
Ann Arbor, Mich.

В. БУДЗИНОВСЬКИЙ.

# ГЕТЬМАНСЬКИЙ СУД

(Історична повість).

(8)

Вартові вже від Виговського знали, що до Суботова прийде Кравчук, отже повірили йому. Але самого далі не пустили. Завязали йому очи і лісом, крутими стежками повели до двора. Аж коли ввели його в ворота, розвязали очи і повели до Виговського. Виговський відпустив варту і завів Кравчука до окремого будинку по другім боці подвіря, при садку. Ся хата, обставлена татарською вартою, мала двері з грубої бляхи, вікна обезпечені сильними залізними решітками. Ключі Виговський носив постійно з собою. Відчинив перші двері і з Кравчуком увійшов у невеличку комнату. Комната мала, як звичайно, комната, чотири стіни. В кождій стіні були двері: ті, котрими увійшли і ще три. Тільки одні були, так, як входові, з грубої бляхи. Виговський відчинив їх. По середині тої другої, великої комнати стояв стіл. При стінах, аж під стелю, полиці. На столі і на полицях купи золота і срібла. Показуючи ті купи Кравчукови, Виговський сказав:

— То сам шмельц. Попсовані і поломані золоті й срібні річи, котрі треба буде сплавити і поробити штабки. Окремо дукатове золото, окремо золото з примішкою, окремо срібло. В тих річах ще полишалися самоцвіти. Треба ті камінчики до решти повилущувати і посортувати. Туркуси до туркусів, опалі до опалів, рубіни до рубінів, тай решта. Як зробите сю роботу, то будете направляти річи менше ушкоджені. Їх тут ще нема. Як хочете робити, то мусите робити тут. Тут є всяка, до роботи потрібна посудина, всяке знаряде. Що ще хибує, мусите принести з вашої робітні.

Позираючи ласим оком на накопичені скарби, Кравчук спитав:

— А буде хто сидіти тут при тій моїй роботі? Бо я сам боявсь би. Якби коли хто винив мене, що я що вкрав, хочу мати свідків.

— Тим ви не журіться. Обережний гетьман вже подбав, щоби той, що тут буде робити, не міг красти. Ходіть за мною, покажу вам, як то буде.

Оба вийшли до першої комнати. Виговський замкнув за собою залізні двері і сказав:

— Коли там буде робота, тут будуть сидіти вартові. Не позволять нікому увійти, ні робітникови вийти так, як стоїть. Ось тут в тій другій стіні є вхід до малої комірчини без вікна. В третій стіні є вхід до другої такої комірчини. Прийшовши до роботи, підете до першої комірчини. Там роздягнетеся і голі підете на очах вартових до другої комори, де натягнене на себе инший одяг і підете до робітні. По роботі підете до тої другої комори, скинете з себе варстатовий одяг, та знов вийдете голі. Вартові провірять, чи не маєте що в руках, у волоссю і в губі.

— То і до писка будуть зазирати?

— Будуть. Ще й води наберете повний рот і назад виплюнете. По сій контроли підете до першої комнати і натягнете ваш власний одяг. Аж тоді вам буде вільно відійти. Як годитеся на таке, то завтра прийдіть з вашим знаряддем.

— Хіба згоджуся. Якби не згодився, то ви ще погадали би, що я того зголосився до роботи, щоби красти.

Кравчук іще побалакав з Виговським про плату за роботу і вернув до Чигирина. Вартові вивели його за Суботів з такими обережностями, з якими привели були до Суботова. На другий день Кравчук зачинив свій крам, цілу робітню переніс до Суботова і розпочав роботу. Покищо плавив золото й срібло та виливав золото й срібні шматки. По кількох днях став чистити, латати і направляти попсовані, але не цілком знищені річи. Робив добре, отже Виговський був з нього вдоволений. І Кравчук не жалував, що взявся за ту роботу, бо заплата була добра. Правда, серце краялося йому, коли позирав на ті скарби, та думав, що вони не його. Строга контроля не позволяла йому заробити більше, як те, що йому за роботу платили. Де був скарб, він не знав, бо всі річи до направи приносив до робітні сам Виговський і направлені сам забирав з робітні. Кравчук помиривея з думкою, що тільки його, скільки заробить чесною роботою.

Хоч вже пару днів мешкав в дворі, Кравчук ще не мав нагоди побачити гетьманову. Він вже й забув за неї. Аж раз, саме в хвили, коли приципнив роботу, щоби витягнути кости і відсапнути, попри вікно його робітні майнуло щось неначе вона. Прискочив до вікна і побачив, що в сад пішла гетьманова з Юрком. Коли вже йому щезла з очий, він знов став прирівнювати:

— Якби не ті діти, то я присяг би, що то вона. Знов побачивши тую, я знов не буду міг вснути пару днів. Її образ знов буде морочити мене.

Кравчук вже не годен був далі робити. Сів просто вікна і ждав, щоби їй ще раз придивитися, коли буде вертати з саду. Ждав добру годину заки надійшла. Ішла так близько попри вікно, що добре бачив її. Вхопився за груди, бо боявся, що серце розсадить їх, так билося. Він аж голосно забалакав до себе.

— То рішучо вона! То неможе бути, щоби знайшлася друга така саміська. Але відки вона тут взялась би? Яким способом стала гетьмановою?... То таки не вона. Такого хлопця, як той Юрко, вже моглаби мати. Гм... хоч поки ще зі мною була, на те не заносилося. Всеж таки моя ще не могла би мати старших дітий. Се виключене. Не затаїла їх перед мною, бо тоді, коли я її взяв, вона була справедливою дівчиною. Не з її уст знаю се... Сам знаю... Гм... Старших дітий тамта не моглаби мати... але й гетьманова замолода, щоби мати вже віддану доньку... Що мені таке раніше не прийшло на гадку! Треба побалакати з вартовими.

Кравчук лишив роботу. Вартові здивувалися, що нині так скоро вийшов. Він пояснив причину.

— Нині чогось голова дуже болить мене. Не вигодив би мені котрий з вас тютюном? Бо я свій забув у хаті.

Один Татарин подав йому капшука. Кравчук напхав люльку, запалив і сів на лавці між вартовими, та розпочав балачку. Балакали про се й те. Нараз Кравчук спитав:

— Гарну жіночку має гетьман. Чия вона?

— Та гетьманова — відповів один вартовий

— Я не питаю, чия жінка, бо сам знаю, що гетьманова. Питаю, чия вона донька.

— Не скажу, — Татарин відповів.

Кравчук глянув допитливо на инших Татар. Вони здвигнули раменами, бо сього справді жаден не знав. По хвили Кравчук замітив:

— Гетьман оженився мабуть ще коли вас тут не було?

— Ми вже були тут, — перший Татарин відповів. — Не так тут, як в Чигирині, коли гетьман справляв весілля. Ще нема року, як він оженився. Чия вона, ми не питали, бо яке нам діло до того!

— Ще року нема?! — Кравчук скрикнув схопившися. — Відкиж він взяв ту дівчину? Про се хіба тут балакали.

Кравчук прикусив язика, бо пригадав собі, що гетьманова вже має четверо дітий. Він знов спитав:

— Взяв удову з дітьми? Хто був її перший муж?

— То не її діти. То діти гетьмана від його першої жінки. Деж би така молода могла мати такі доньки і такого сина як Тиміш!

— То гетьман таки з дівчиною оженився?

— Ні з дівчиною, ні з вдовою. Бодай ніхто не бачив і не чув, щоби перший її муж вмер. Кажуть, що він втік. Покинув жінку і десь скрився, бо боїться гетьмана. Вона подобалася гетьманови, отже він взяв її, не питаючи, що сталося з її мужем.

Кравчук затрусився цілий, коли почув, що гетьманова, заки її гетьман взяв, вже була замужем та що той муж покинув її і ніхто не знає, що з ним сталося. Тепер вже зрозумів, чому гетьманова і його жінка, котру він по пяному продав Туркам, такі подібні, як дві каплі води. Та гетьманова, то... його власна жінка!

—Люди мабуть ще не знають, як вона втратила свого першого мужа, — думав. — Не знають, що я продав її, ще й пару тижнів по вінчанню. Гадають, що я втік від неї.

(Дальше буде).

# КОНВЕНЦІЙНІ ПРОЕКТИ.

## Ч. 43.

## ВУНСАКЕТ, Р. АЙ.

Товариство ім. І. Франка, відділ 241-ий У. Н. Союза, на звичайних місячних зборах, дня 10 березня, в дискусії над конвенційними проектами приняло ухвали на понизше подані проекти, які припоручено І. Чорному впорядкувати до часописі. Після опрацьовання проекти ті були предложені на зборах 30 м. місяця, які товариство вповні одобрило до опубліковання в „Свободі".

1) В справі параграфу 179 статута УНС., який між иншим каже: „Коли член не заплатить місячної вкладки до посліднього дня в місяці, тоді тратить право до запомоги". — До того параграфу проектується додаток: — Щоби член, який безперервно належить до УНС., через 5 літ, або більше, на случай каліцтва, тяжкої недуги або иншого великого нещастя, міг дістати в Союзі кредит — затягнути місячні вкладки до шисть місяців без втрати права до запомоги.

2) Щоби лише дійсно потребуючі члени могли користати із „Фонду запомогового У. Н. Союза", проектується додаток до параграфу 169, що кождий член, стараючись о запомогу з того фонду, має найперше в тій справі внести просьбу на зборах свого відділу і лише на підставі ухвали зборів він може вносити просьбу о підмогу із „Фонду запомогового У. Н. Союза".

3) До параграфу 112, після якого головний екзекутивний комітет приймає або усуває редакторів „Свободи", настановляє шефа редакторів і рішає про спосіб редаговання часописі.

Предкладається поправку: Щоби настоятеля редакторів приймала або усувала Головна Конвенція УНС., а вибраний головний редактор щоби добирав собі помічні сили.

а) Конвенція рішає про редакційний напрям часописі й її назначує платню на її редаговання.

б) Настоятель редакторів має здавати справоздання зі своєї діяльности й відповідає за неї перед кождоразовими річними і конвенційними зборами.

в) На случай резиґнації або смерти головного редактора, новий головний редактор має бути вибраний на підставі референдума всіх підвладних відділів УНС., а тимчасово редакційний провід має заняти екзекутивний комітет.

4) Для УНС корисним буде, як „Свобода" буде придержуватися просвітної, політично-всенародної плятформи. Щонайменше, пів сторони „Свободи" повинна бути постійно присвячена на популярно наукові розвідки, які дадуться примінити у щоденнім життю робітника. Дальше інтересним для Союзовців буде, як „Свобода" буде більше писати про Союзову організаційність, подавати більше американських новин, та взагалі писати більше про американські справи й відносно життя-буття українських виходців.

Натомісць „Свобода" повинна обминати зайві полеміки, зменшити оповідання і передруки і не принимати оголошень ріжних дурисвітів, які лише жирують на несвідомости української еміґрації.

5) З огляду на те, що відділові секретарі УНС. мають богато організаційної праці, тому предкладається, щоби місцеві секретарі побирали з каси УНС пропорціональні гонорари (прим. 5% від податку даного відділу до каси УНС).

На секретарях тяжить подавляюча частина праці у відділах і від них залежить у великій мірі розвій Союза. Коли ті організатори будуть хоч в части за свою роботу винагороджувані, то тим успішнійше будуть вони для УНС працювати.

6) По причині, що часто бувають случаї незгоди поміж відділами УНС — в таких місцевостях, де є по кілька Союзових відділів, тим вони паралїжують організаційний розвій.

Тому проектується: Щоби в тих місцевостях, де є більше як два відділи УНС, зорганізувати „Комітет згоди місцевих відділів У. Н. С.," який має бути зорганізований з вибраних заступників дотичних відділів, в слідуючий спосіб: кождий відділ в даній місцевости — на своїх річних зборах вибирає зпоміж своїх членів представителів до комітету згоди відділів УНС. в такім числі:

а) Кождий відділ, який не має більше як 50 членів, висилає одного заступника;

б) відділ, який складається з більше як 50, а менше як 100 членів, висилає двох заступників;

в) відділ, який числить більше як 100 членів, висилає трох заступників.

Задачею „Комітету Згоди м. відділів У. Н. Союза" буде дбати про мирне співжиття поміж місцевими відділами Союза, як рівнож провадити просвітну роботу поміж Союзовцями в даній місцевости: провадити читальню, вечірну школу, устроювати відчити, лекції і т. д.

7) Сімнацята Головна Конвенція У. Н. Союза буде мати до остаточного вирішення квестію Сиротинця-Захисту. Щоби та справа увінчалася як найлучшим результатом, нам потреба заздалегідь справу Сиротинця основно обдумати і передискусувати, щоби делеґати могли знати опінію загалу Союзовців.

Що Сиротинець-Захист при УНС є конечно потрібний, — про те без сумніву ніхто із Союзовців не стане спречатись. Однак, заходять питання, як завеликого Сиротинця Союзови потреба, скільки гроша може коштувати, а що найважнійше, в який спосіб потрібний фонд роздобути.

Пробуймо ті питання розвязати, бо від розвязки їх буде залежати, як і коли УНС до будови Сиротинця приступить.

Як завеликого Сиротинця-Захисту нам потреба? До розвязки того питання можуть нам послужити числа померших членів УНС., які є урядово оголошені у кождорічнім календари УНС. і так: в календари на 1927 рік було оголошених 133 померших дорослих членів; на 1928 рік було 172, а на 1929 рік було виказаних 187 померших дорослих членів.

Повисші викази кажуть нам, що смертельність Союзовців з року на рік збільшається.

Річ ясна, що розмірно після смертельности дорослих членів можна сподіватись прибутку бідних сиріт.

Та хотяй би ми числили лише одну сироту на два случаї смерти, то й так дістанемо щонайменше 75 сиріт річно; додаймо, що пересічно кожда сирота буде потребувати 8 літ до виховання в Сиротинці; той факт каже нам помножити 75 через 8, що виносить 600.

Отже Сиротинець УНС за 8 літ може мати до виховання 600 бідних сиріт.

Понад те все нам потреба мати на увазі, що державні власти не дозволять Союзов на якийнебудь Сиротинець, а лише на модерний; який буде відповідати новочасним санітарним і виховавчим вимогам.

Дальше, нам не вільно забути бідних калік та безпомічних старців, яких тепер у Союзі знайдеться що найменше оден на кождих десять відділів.

Отже 300 Союзових відділів можуть тепер дати около 30 інвалідів, які тепер животіють з ласки знайомих чи міст. Про тих інвалідів сказати можна, що більшість з них це бувші піонїри УНС.

Очевидно, що скількість таких безприютних постепенно буде збільшатись, тай що за кілька, чи кільканацять літ число бездомних старців буде в Союзі около сотки.

Підсумок повисших приблизних підрахунків каже: що УНС. потреба Сиротинця-Захисту на приміщенне около 600 сиріт і сотки старців.

Скільки гроша буде коштувати заведення Сиротинця-Захисту? До розвязки того питання пожадана буде оцінка фаховців будівничих, а поки що приблизно сказати чверть міліона долярів — а такої суми гроша добровільними жертвами і за 10 літ не зберемо, а тоді Сиротинець для наших дітей прийде запізно.

Тому, щоби приспішити акцію Сиротинця — проектується установити однорічне десять-долярове оподаткування.

Податок на фонд Сиротинця в сумі 10 дол. від дорослого члена — мав би зібрати кождий відділ від своїх членів в протягу 1930 року.

Для улекшення платні цього фонду відділи могли би розпреділити для своїх членів, платити по $2\frac{1}{2}$ дол. квартально.

Такий податок приніс би около 200,000 дол. Додавши до теперішний фонд із добровільних жертв 44,000 дол., що приблизно далоби потрібного чверть міліона дол. на будову Сиротинця-Захисту, а за дальші добровільні жертви Сиротинець мігби удержуватися — тай сповняти місію свого гуманного післанництва.

Повисші проекти наш 241 відділ УНС. подає до Свободи під розвагу шановним Делеґатам 17-ої Головної Конвенції в надії, що тим причиниться для добра і розвою нашої дорогої організації.

За уряд товариства ім. І. Франка, відділ 241. УНС.
**М. Скибінський,** предс.;
**Михайло Заяць,** секретар;
**М. Камфонік,** касієр;
**Ілько Чорний,** делеґат на 17 Конвенцію УНС.

## Ч. 44.

## ІСТ СЕНТ ЛУІС, ІЛЛ.

Братство святого Архангела Михаїла, 308 відділ УНС, ухвалило такий конвенційний проект:

1. Не висилати „Свободи" тим членам, які переходять з молодечого департаменту Союза, бо їх батьки одержують газету. Так саме зробити й з календарем.

2. Наших головних урядників та редакторів „Свободи" нема за що критикувати, бо вони свої обовязки сповняють.

3. Коли хто переходить з молодечого відділу до старших членів Союза, то треба йому видавати якусь винагороду. Цю винагороду малаб дістовати не та дитина, що є в Союзі два або три роки, але та, що її батько вписав від першого року, або від другого року життя. Коли переходить така дитина до старшого членства, вона повинна дістати принаймні третину своїх вкладок.,

4. Знайти шлях, щоби старі члени, котрі стоять в Союзі принаймні двацять літ, не платили вкладок поки будуть жити.

5. Наше братство ухвалило, щоби не було двох радних з одного й того самого стейту.

За уряд братства:
**Микола Гудима,** голова; **Григорій Качмар,** касієр; **Федір Дачко,** секретар; **Василь Кукурудз,** делеґат.

## Ч. 45.

## КОГУС, Н. Й.

Братство св. Петра і Павла, 57-ий відділ У. Н. Союза, предкладає шановним делеґатам на 17-ту Головну Конвенцію слідуючий проект:

1. Де в родині є більше як один член У. Н. Союза, туди висилати тільки одно число „Свободи", та щоби за одно число треба було платити.

2. Відділові урядники повинні дставати якийсь процент з Союзової каси за їхню роботу.

3. Новоприступаючий член, щоби за доктора не платив.

4. Щоби приймати дітей до У. Н. Союза, хоч їх родичі не належать до організації.

5. Щоби до нових родів обезпечення не додавати ріжних фондів, бо через те місячні вкладки завеликі і через те саме з наших людей користають чужі організації.

6. Щоби календарі У. Н. Союза давати членам що року в дарунку.

За відділ 57-ий У. Н. Союза:
**Іван Дзямба,** предсідатель; **Іван Коба,** секретар; **Петро Ґуреш,** касієр; **Стефан Палка,** делеґат на Конвенцію У. Н. Союза.

## Ч. 46.

## ПАЛМЕРТОН, ПА.

Коли зачнем читати наші проекти, то знаходимо ріжні думки. Пишуть доктори, пишуть священики, пишуть і робітники. Одні пишуть одно, другі друге. А найцікавішими є два проекти з тих двох, а саме: число 21 з Бруклин, Н. Й., і число 22 з Елизабет, Н. Дж.

Ми хочемо сказати правду до очей відділови з Бруклина й делеґатови о. Лотовичови, що ми члени від. 369-го в Палмертон, Па., котрий числить 85 членів дорослих, а 100 дітей, не годимося з їх проектом, бо ми відразу бачимо, що з їх яйця клюється рутенське курятко. Тому ми попираємо проект з Елизабет, Н. Дж.

Ми ухвалили такі точки:

1. Змінити, або додати поправку до параграфу 212-го, щоби члени могли записати своє посмертне, на кого захотять, без ріжниці родини.

Ми не мусимо диктувати членови, чи він має записати родині, чи кому иншому. Він запише своє посмертне тому, хто в него того вартий, хто коло нього ходить на старі літа.

2. Щоби діти могли вступити до У. Н. Союза й не членів. Вони доростуть і будуть дорослими членами У. Н. Союза, а з того буде користь для нашої організації.

3. Щоби трохи більше виплачувати посмертне по дитині.

4. Щоби знести ліни (довги) старих членів, бо вони й так довго платять, а ті, що в свій час повідступали й назад поставали членами Союза, тепер з тих довгів сміються.

5. Календарі щоби були ще ті другі чотири роки плачені по ціні 25 ц. і щоб та сума пішла на Сиротинець У. Н. Союза.

6. Щоби кождий член, чи членица могли заплатити 1 дол. на рік на Сиротинець і то обовязково, бо інакше одні відділи платять, а другі ні.

7. Накладати на членів по 5 центів вкладки, як д-р Сіменович каже, не можна, бо є такі, що можуть, а є такі, що член робить за 25 дол. в тиждень, а має восьмеро дітей і сам не знає, як то оплатити. Ситий голодного не знає.

8. Головні урядники, щоб зісталися ті самі на другі чотири роки. Їх працю оцінимо вибором. Шановні делеґати й делеґатки, мусимо стати в їх обороні, бо уже бачимо як нападають на редакторів рутенські овечки з їх попами. Вони будуть нападати так і на головних урядників.

9. Редактори щоб зісталися ті самі, бо „Свобода" була редагована у визвольнім дусі українського народу. Вона веде провід в боротьбі за самостійність нашого народа з ворогами, а як кажуть з Бруклина: з церквами. Всі ми мусимо бути проти тих церков, котрі є ворожі самостійности українського народу та його держави.

„Свобода" є національною газетою і такою нехай зістане далі й хай далі веде ту саму політику. Щоб то була за часопись, колиб не займалася політикою. „Свобода" вже многим робітникам очі отворила й навчила їх пізнавати правду.

Желаємо 17-ій Конвенції і шановним делеґатам усякого добра, щоб радили щиро для добра У. Н. Союза та його відділів.

За уряд:
**Ігнатій Климишин,** предс. і делеґат;
**Михайло Куба,** секретар;
**Семен Деркач,** касієр.

## Ч. 47.

## АСТОРІЯ, Л. АЙ.

Під розвагу всім чесним делеґатам на 17. Конвенцію У. Н. Союза.

Бр. св. о. Николая, від. 5 У. Н. Союза, на квартальних зборах дня 16 березня б. р. ухвалило слідуючий проект:

1. Щоби орган „Свобода" оголошував усякі рухи української школи в Америці безплатно, бо така школа це не є користю тільки місцевої громади. Ми вважаємо, що українська школа в Америці це будучність українського народа взагалі тут на земли Вашингтона.

Тому конечно треба писати більше про тутешню українську школу, а менше про докторів та їх ліки.

Ми не притягнемо української молодіжи до У. Н. Союза, як не будемо мати української молодіжи в українській школі.

Ми рішучо домагаємося, щоб всякі рухи поступові і жертвенність української школи в Америці були завжди поміщені в „Свободі" безплатно.

2. Коли новоприступаючий член перейде через лікарські оглядини і викажеться, що він є здоровим та зістане принятий у члени У. Н. Союза, то щоби У. Н. Союз звертав новому членови два доляри за лікаря, бо тоді можна буде скорше придбати нових членів. Коли американські асекурації можуть присилати лікаря до хати, то чому наша організація не може бодай два доляри звернути членови?

3. Щоби У. Н. Союз кождого місяця давав три процент для кождого відділу від суми, яку висилається до головної каси яко нагороду за працю для У. Н. Союза, щоб можна покрити кошти, які відділові каси поносять кождого місяця не задля власної користи, а для користи У. Н. С.

Коли члени складають по 35 цнт. чи по 50 цнт. до своєї відділової каси, то на то, щоби в разі слабости дістати пару долярів запомоги.

А відділові каси мусять з тих грошей заплатити секретаря, оплачувати висилку грошей до головної каси, оплачувати всякі висилки до організації, а коли треба якої книжки до писання, то й за неї треба заплатити з каси відділової. Навіть платничі книжочки, котрі вистарчають на 15 років, і то члени мусять собі купувати у своїй організації. Тим всі відділи є грубо покривджені зі сторони нашої організації, без ріжниці, чи великий чи малий відділ.

4. Як зарівно для добра організації піддаємо гадку, чи не вдалосяб екзекутиві порозумітися з компаніями залізниць у справі купна тикетів для делеґатів і самим розіслати їх, а в той спосіб можнаб заощадити пару сот долярів, котрі можна віддати на добродійні цілі.

За уряд Бр. св. о. Николая, від. 5 У. Н. С.: **Стах Кривен,** предс.; **Іван Кубарик,** секр.; **Дмитро Симбай,** кас.; **Іван Сидор,** делеґат.

# ПОДЯКИ.

Я, нижче підписана, складаю свою щиру подяку за виплачення мені 300 долярів посмертного за мого мужа, що був членом 285 від. У. Н. Союза, Фарел, Па.

**Розалія Коник.**

# СПРОСТОВАННЄ ПРОТОКОЛУ

**з засідання Екзекутиви з дня 19-20 марта 1929 р.**

В списі імен Делеґатів на 17 Конвенцію, тому, що їх переводилося з рекордових систем-карт, які ведеться в англійській мові, на мову українську, зайшли помилки, які отсим справляється: Відділ 13 замісць Футулийчук має бути Футулуйчук; відділ 33 замісць Дзурдзевич, має бути Дзюрджевич; відділ 51 замісць Еваник, має бути Іваник; від. 56 замісць Роман, має бути Василь; від. 78 замісць Бончок, має бути Бончак; від. 87 замісць Лука Курило, має бути Кирило Лукач; від. 107, має бути 108; від. 118 замісць Карбецький, має бути Корбецький; від. 161 замісць Радьо, має бути Родьо; від. 188 замісць Яків Шмайло, має бути Яків Цмайло Кульчицький; від. 255 замісць Чуло, має бути Хула; від. 288 замісць Фред, має бути Теодор; від. 321 замісць Білюх, має бути Белюх; від. 322 замісць Іванна, має бути Йоанна; від. 358 замісць Бричкович, має бути Гречковська; від. 359 замісць Марія, має бути Юлія; від. 381 замісць Хараш, має бути Хариш.

**Іван Каштанюк,** гол. рек. секретар.

## ВІСТИ З СІЧОВОГО БАЗАРУ „СУРМА",

### 103 ЕВЕНЮ А, НЮ ЙОРК.

**За час від 28 марта до 10. квітня 1929.**

**Виставка предметів**, книжок та образів Сурми на загальному Базарі в Українськім Народнім Домі в Ню Йорку знайшла загальне признание. Кождий безсторонний чоловік говорить, що кіоск Сурми був найінтереснійшим зі всіх.

**Ардист-маляр Василь Панчак** передав на постійну виставу до Сурми свої образи, котрі він виставив був в Народнім Домі. Січовий Базар Сурма увійшов в порозуміння з п. Панчаком і приймає замовлення на побільшення фотографій та на мальовання образів Шевченка, Франка і ин. по дуже приступних цінах.

**Кобзар Шевченка в англійській мові** появився в продажи знова.

**Загальні основи музики**, книжочка, зладжена д-ром Ст. Людкевичем, наспіла щойно з Коломиї і поступила в продаж. Наспівші з краю нові книжки: Берестейський Мир (Кедрина) і Спомини полк. Петрова та д-ра Шухевича розхоплено в мить.

**Бизнесове порозуміння** з гром. Гр. Бардаком, 123 Бірі Ст., Бруклин, в справі продажі предметів з маркою „Сурма", заключено тими днями.

**Останні українські радіо-програми** з двох стацій в околиці Ню Йорку викликали живійший рух межи бизнесменами й иншими громадянами і є надія, що незабаром вдасться заключити умову в справі постійної української години.

**Культурно-бизнесовий контакт з нашими браттями з Підкарпаття** навязав Базар Сурма недавно. Часопись „Ам. Рус. Вістник" поміщує про се прихильну згадку в редакційній статті, обговорюючи прогульку до старого краю підкарпатських Русинів на день 15. липня б. р.

**Делегат Рідної Школи гр. Лев Ясінчук** вернув з обїздки до Ню Йорку і відвідав Сурму, де закупив машину до писання. Приготовляє обширний звіт для Рідного Краю.

**Відвідали м. ин. Січовий Базар** для полагодження ріжних орудок громадяни: **М. Савяк,** Бристоль Конн., для замовлення бюрка з книжками й радіоапарату; **Микола Чолій** зі сином з Йонкерс, Н. Й., закупив ноти на скрипку (Гайворонського), а побачивши чудові святочні картки, взяв більшу скількість, висловлюючи свій жаль, що не в кождій місцевости можна їх дістати; **Іван Томчишин,** фармер з Тонаванда, Н. Й., приїхав до Ню Йорку на оглядини і оглянув також склад Сурми; **Леонтій Сорочинський,** член б. Національного Хору Кошиця, з Рачестер, Н. Й., приїхав за нотами. Він є дірігентом українського Хору, який здобув собі перше місце між всіми хорами в Рачестер. Тепер сей хор приготовляється до величавого музичного свята, в якому візьме участь 140 хорів і 25 орхестр. **Василь Ґула,** молодий дірігент української орхестри в Ню Йорку, прийшов порозумітися в справі участи в програмі на радіо. **Іван Бутіль і Ст. Пашевський** з Бейону, купивши цілий оберемок рекордів до грамофону, заповіли поновну візиту з важними гостями другим разом. **Ст. Комаринський** з Амстердам, Н. Й. **Ів. Чопак** з Кенонсбург, Па., замовив радіо з фонографом, запрошає краянів прийти оглянути. **Павло Дюк** з Йонкерс, так само **Томаш Мудрий** з Бруклина закупили комбінейшенс, користаючи зі зниженої ціни.



## ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

### ЧАС ВЗЯТИСЯ СПІЛЬНИМИ СИЛАМИ ДО АКТИВНОЇ ПРАЦІ.

В нашій часописі „Свободі", у ч. 67 з дня 21 березня ц. р., появилася стаття д-ра В. Сіменовича під заголовком: **„Юнайтед ві стенд — Дивайдед ві фол".** А що згадана стаття має вартість для нашого поневоленого народу, то ми повинні на цю статтю відгукнутися. Але на тім щоби не кінчилося, а треба братися до праці, щоби не сталося і тим разом так, як це звичайно буває, коли наробимо галасу, а нічого не робимо реального. Бо звичайно, перечитавши все спокійно, спочиваємо. Мовляв, хай хтось инший робить, а не ми.

Щодо самої справи, моя думка така: Перше всего ми маємо організацію Обєднання. Я не бачу ніякої причини, чомуби не годитися всьому нашому загалови з Обєднанням та не стати до спільної праці, щоби зміцнити Обєднання та поширити його працю.

Однак є люде, котрі не тільки що не годяться з Обєднанням, а взагалі не беруть жадної участи в народній роботі, хіба, що все вишукують неправдиві закиди, щоби пошкодити другим в їх праці. Та є люде, котрі бажають волі свойому народови і ці всі закиди відбивають і не даються збаламутити.

Ми повинні привитати статю д-ра В. Сіменовича і взяти її під дискусію: чи воно можливо зачинати те, що він пропонує, чи ні?

Я годжуся вповні на злучення всіх активних українських сил, щоби спільними силами працювати на користь нашого національного визволення.

Правда, трудне це завдання, але така організація всеж таки є можливою, бо коли людина любить свій нарід, бажає йому добра, свободи, волі й вірить у побіду, то вона вирікається амбіцій, залишає всі спори й гніви та йде до спільної праці в користь свойому народови. Слово **„неможливо"** для такої людини **не існує.**

Щоби почати таке обєднання сил, треба скликати зїзд усіх українських партійних представників в певній місцевости, щоби там розвести широку дискусію над справою одного національного фронту.

Щодо фондів на початки такої праці та згаданого зїзду, то їх повинні покрити партійні каси, бо це не є жадна особиста справа, але народня. Нема чого вигукувати наперед, що з цього нічого не вийде, але треба спробувати. Для цього треба робити заходи в такий спосіб, як це було подано в статі **„Як переводити організацію".**

Мовчанкою, наклепами одних на других нічого доброго ми не зробимо. Наш нарід буде в неволі так довго, поки не зорганізується в одну міцну силу, поки не стане до боротьби міцним національним фронтом проти його ворогів.

Поневолений народ не зможе скоро дійти до визволення в такім заколоті, який є поміж нами.

Признаю за слушне, що було сказано в згаданій статі, що зарозуміле „я" робить найгірший заколот поміж нашим народом. Кождий „я" чи то в громаді, чи то в партії, чи в організації, старається всім иншим диктувати свою волю: мовляв, так мусить бути, як „я" кажу. При тім упреться так, що ніхто не може його переконати.

А я, маленьке „я", спитаюся таких „Якалів": Як би ви Якали, припадково опинилися в глибокій воді, вичерпані зі сил і от-от потопаючи, а на віддалі побачилиб човен, а кілька кроків від вас був би корч колючої терници, що моглаб вас врятувати, чи й тоді ви казалиб, що це „я" чекаю на човен? О ні! Я певний, що ви вчепилися би за колючу терницу руками й ногами, щоби лише вирятуватися від смерти.

Свою націю, свій нарід повинні ми ставити понад все наше життя. Нема нічого такого дорогого, як свій нарід, а тому ми перше всего повинні боротися **лише за національне визволення.** Для цього треба стати одним фронтом, бо так святий наш обовязок наказує, бо так другі вільні, свобідні народи світа поступають, коли ходить їм про цілу націю й під таким покликом наш український нарід побідить.

Державний устрій зформує собі наш народ такий, який буде відповідний для нього.

Уже час покінчити роздори! Час спільно стати до боротьби одним фронтом, бо нема й не буде нікого, щоби нас визволив. Жадних опікунів, прокураторів нам не потреба, бо вже сотки літ тревае ця омана. Проч з ріжними опікунами! Ми здоровий, богатий нарід. Станемо вільними! У нас „неможливо" не повинно мати місця. Станьмо до праці спільно проти ворогів, спираймося на власні сили, а побіда буде наша.

Нема чого нарікати, що в нашім народі нема провідників, бо вони є, лише потреба лучше зрозуміти їх шляхи й стремління та їх попирати, а тоді вийде з цього користь для нашого народа. Тоді кожна людина має охоту до дальшої праці, бо має з ким працювати.

Так до діла, щоби не проминути такої важної справи.

**Гавриїл Туркевич,**
бувш. стр. Укр. Г. А.

## З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

### ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

**Хай буде вислухана й друга сторона.**

В ч. 81 „Свободи" появилася допись: „Свято в честь Шевченка". Якийсь критик „Українець" немилосердно скритикував всіх і вся, що брали будьяку участь у тім святі.

Я сам далекий від того, щоби братися до критики музичних творів, бо я не є музиком, як не є ним мабуть і згаданий „Українець". Але забираю слово, щоб підтримати добре діло й нашу молодь.

Я тої думки, що колиб наші критики більше бралися до роботи, а менше часу тратили за шуканням зла, то можливо, що й наші свята виходили би дещо ліпше.

Наш „Українець" хотів піти певно слідом п. Гайворонського, що написав критику нюйорського концерту. Та п. Гайворонський фаховець і знав, на що це пише й **що** пише. А про критику „Українця" того сказати не можна. Каже „критик", що програма була монотонна; виходилоб, що все було одно й те саме. А було так, хай говорить програма: 1) Заповіт; 2) Поклін Тобі; 3) До Основяненка; 4) Збірка народних пісень; 5) Розрита могила; 6) Ченчик; 7) Памяти Шевченка, Вільна Україна; 8) Ой пряду, пряду; 9) Думи мої; 10) Реве та стогне; 11) Чи я в лузі не калина була; 12) Sunny Boy — скрипка; Народні пісні, скрипка і пяно; 13) Хустина; 14) Ой Морозе; пан М. Зазуляк співав: Отче наш; Як почуєш в ночи; Учітеся, брати мої; Elegie і розжалобилася душа. Чи це монотонність?

Чи пан критик здавав собі справу, що половина членів хору була перший раз у співі й перший раз на сцені? Чи думав він про те, що вони училися тільки три місяці й то з ріжними перешкодами? Чи застановлявся він над тим, що таким дописом найлекше можна гурток розбити? І чи подумав, що крім діточого концерту в честь Шевченка більше того рода концертів того року в нас не було?

Правда, що Филаделфія повинна мати хор, але чому не має? Чому наш критик не зорганізує такого хору? Або чому не приступить до істнуючого хору й не поможе в праці? Згадав наш критик про „старі добрі часи" й каже, що був хор й був добрий дірігент, але **вороженьки не дали.** От тут "where I bite". Котрі вороженьки, як вони назираються, що не дали п. І. Лямпартови працювати? А по нім був другий, а хто й другого зїв?

А тепер, коли троха блисло сонце, Ви знову хочете його хмарами заступити.

Памятайте, що Шевченко походить з простолюддя і для простолюддя працював. І варість не у тому, який у кого голос і які гарні слова, але головне: щирість думки і змагань. Наша громада терпить на тім, що кождий порив до праці витають тут з посмішками і критиками. Тому в нас нічого нема, тому не можна відсвяткувати навіть свят наших великих людей, наших великих подій так, якби се пристало.

**М. Туркот.**